Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 10.12.2024 www.osw.waw.pl

Turcja wobec upadku al-Asada: szanse i wyzwania

Adam Michalski

8 grudnia w związku z upadkiem reżimu Baszara al-Asada w Syrii turecki minister spraw zagranicznych Hakan Fidan udzielił pełnego poparcia syryjskim ugrupowaniom rebelianckim i wezwał je do zjednoczenia, a społeczność międzynarodową – do poparcia ich rządów. Jako priorytety Ankary wymienił zachowanie integralności terytorialnej Syrii, pokojową transformację polityczną i ograniczenie działalności kurdyjskich grup terrorystycznych. Dodał, że władze Turcji będą współpracować z nowym rządem w Damaszku w celu zapewnienia stabilności, odbudowy i rozwoju gospodarczego. Fidan poinformował także o rozpoczęciu procesu repatriacji uchodźców syryjskich. Ponadto stwierdził, że kontrolujące północ kraju Syryjskie Siły Demokratyczne (SDF) są ugrupowaniem siostrzanym organizacji terrorystycznej Partia Pracujących Kurdystanu (PKK), i wykluczył możliwość ich uczestnictwa w procesie tworzenia nowego syryjskiego rządu, o ile SDF nie zdystansuje się od PKK.

Obalenie Asada przez opozycję syryjską jest korzystne dla Ankary. Nowe władze w Damaszku najprawdopodobniej będą jej przychylne, co może sprzyjać powrotom uchodźców syryjskich z Turcji. Wyzwaniem dla Ankary pozostanie jednak autonomia kurdyjska w północnej Syrii (tzw. Rożawa) zarządzana przez SDF. Turcja może kontynuować prowadzenie operacji militarnych mających na celu zwalczanie kurdyjskich ugrupowań terrorystycznych w tym regionie.

Komentarz

- **Upadek Asada jest zwieńczeniem wieloletniego wsparcia politycznego i militarnego Turcji dla części syryjskiej opozycji.** Konsekwentna pomoc, jakiej Ankara udzielała m.in. Syryjskiej Armii Narodowej (SNA), współpracującej z tureckimi siłami zbrojnymi, oraz frakcjom islamistycznym wchodzącym w skład radykalnego ugrupowania islamskiego Hajat Tahrir asz-Szam (HTS), wraz z osłabieniem kluczowych partnerów reżimu Asada (Rosji – w związku z wojną na Ukrainie – i Iranu – wskutek operacji izraelskich) stworzyła szansę na przeprowadzenie skutecznej ofensywy militarnej przeciwko reżimowi w Damaszku. Należy się spodziewać wzmocnienia pozycji Ankary w Syrii i na Bliskim Wschodzie kosztem Moskwy i Teheranu. Turcja będzie miała wpływ na kształt nowych władz w Damaszku, a ich stabilność będzie miała konsekwencje dla całego regionu. Jednocześnie Ankara może poczuć się pewniej w relacjach z Moskwą, która w znacznym stopniu traci swoje wpływy w Syrii, a tym samym możliwości eskalowania syryjskiego konfliktu przeciwko tureckim interesom.

- **Turcja będzie z dużym prawdopodobieństwem partnerem dla nowych władz w Damaszku do współpracy zarówno politycznej, jak i gospodarczej, zwłaszcza w okresie odbudowy i stabilizacji Syrii.** W pierwszej kolejności Ankara będzie dążyć do pośredniczenia i wspierania prób zjednoczenia opozycji syryjskiej (bez udziału SDF). Jeśli do niego dojdzie, będzie liczyć na ustabilizowanie sytuacji politycznej w Syrii, aby rozpocząć proces relokacji syryjskich uchodźców mieszkających w Turcji (łącznie ponad 3 mln osób). Priorytetem pozostanie dla niej też udział w odbudowie Syrii.
- **Ankara będzie sprzeciwiać się kontynuowaniu nieprzychylnych jej rządów SDF w autonomii kurdyjskiej w Rożawie.** Uznaje ona obecnie to ugrupowanie za organizację terrorystyczną powiązaną z PKK. Warunkiem zmiany jej podejścia będzie jednoznaczne opowiedzenie się SDF przeciwko współpracy z PKK. Z perspektywy Ankary wypracowanie ram współpracy z SDF w zakresie zwalczania PKK byłoby korzystne. W Turcji aktualnie ma miejsce próba normalizacji stosunków turecko-kurdyjskich, która mogłaby objąć obietnicę złożenia broni przez PKK w zamian za zwiększenie swobód społecznych i politycznych dla Kurdów. Nie jest to jednak scenariusz wysoce prawdopodobny. Trwająca obecnie operacja protureckich sił SNA przeciwko Kurdom w graniczącym z Turcją syryjskim regionie Manbidż jest na razie sygnałem determinacji Ankary do rozwiązania problemu terroryzmu kurdyjskiego także drogą militarną.